Program Evropske unije
„Podrška civilnom društvu 2011–2013”
za Srbiju

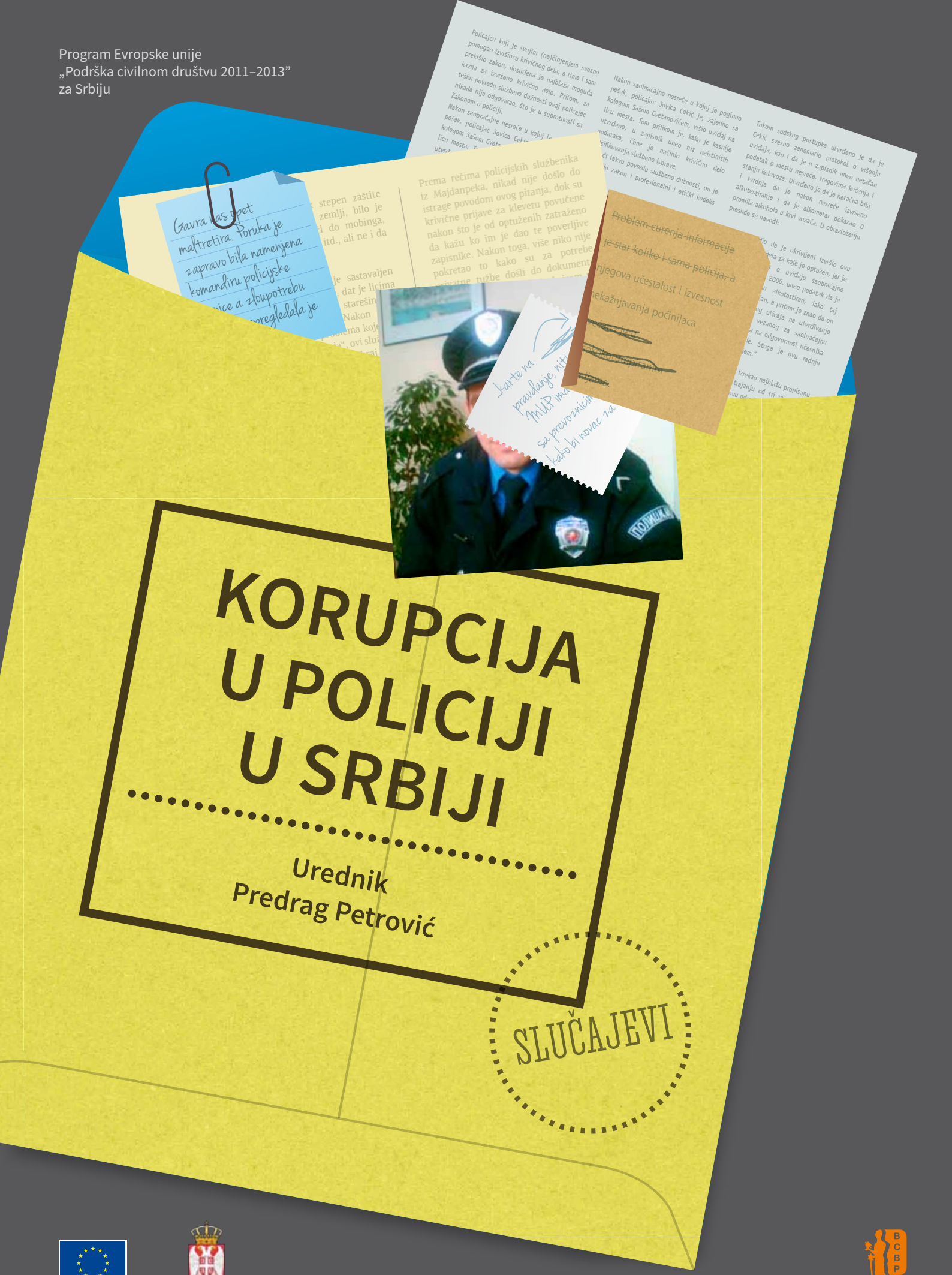

KORUPCIJA U POLICIJI U SRBIJI

Urednik
Predrag Petrović

SLUČAJEVI

Beogradski centar za bezbednosnu politiku

KORUPCIJA U POLICIJI U SRBIJI: SLUČAJEVI

Beograd
April 2014.

KORUPCIJA U POLICIJI U SRBIJI: SLUČAJEVI

Izdavač
Beogradski centar za bezbednosnu politiku
Đure Jakšića 6/5, Beograd
Tel: 011 3287 226
Email: office@bezbednost.org
www.bezbednost.org
http://korupcija.bezbednost.org

Urednik
Predrag Petrović

Autori
Dejan Škorić, Društvo protiv korupcije, Jovana Strahinić, Milan Stefanović, Nenad Miljković, Sonja Gočanin, Toplički centar za demokratiju i ljudska prava

Lektura i korektura
Tatjana Hadžić Jovović

Dizajn i prelom
Marko Marinković i Nataša Marinković

Štampa
UNAGRAF

Tiraž
500

ISBN
978-86-6237-076-1

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
343.352:351.74/.75(497.11)
KORUPCIJA u policiji u Srbiji : slučajevi / urednik Predrag Petrović. - Beograd :

Beogradski centar za bezbednosnu politiku,

2014 (Beograd : Unagraf). - 26 str. : ilustr. ; 30 cm

Tiraž 500. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-6237-076-1
a) Корупција - Полиција - Србија

COBISS.SR-ID 206495756

Projekat „A-COP: Civilno društvo protiv korupcije u policiji“ podržava Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji i Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije. Istinitost tvrdnji iznetih u studijama slučajeva o korupciji u policiji isključiva je odgovornost autora.

SADRŽAJ

KAD POLICIJA RADI ZA KRIMINALCE 7

POLICAJCI SE VOZE BESPLATNO, A NAPLAĆUJU TROŠAK PREVOZA 10

KORUMPIRANOM POLICAJCU SAMO USLOVNA KAZNA 13

KRIV DOK SE NE DOKAŽE SUPROTNO 16

ŽANDARMERIJA: JEDINICA ZA KRIMINALNE OPERACIJE? 18

KO BLOKIRA ISTRAGU? 22

ZAŠTO JE POLICIJA U SRBIJI KORUMPIRANA? 25

UVODNA REČ

Knjiga koju stavljamo na uvid stručnoj i široj javnosti sadrži sedam studija slučajeva o korupciji u policiji u Srbiji. Studije slučajeva su rezultat istraživačkog rada partnerskih organizacija, koje čine grupu organizacija civilnog društva posvećenu borbi protiv korupcije u policiji, pod nazivom A-COP (Anti-Corruption in Police). Njihovoj izradi prethodile su intenzivne obuke članica A-COP grupe o tome šta je korupcija u policiji, koji su njeni uzroci i oblici, koje su njene specifičnosti Srbiji, te kako istraživati ovaj složeni fenomen. Pored toga, kapaciteti članova A-COP grupe unapređeni su i kada je reč o načinu komuniciranja i predstavljanja nalaza studija slučaja, kao i o zastupanju rešenja za bolju borbu protiv korupcije u policiji.

Namera ovih studija slučajeva je višestruka. Njima najpre želimo da na konkretnim primerima što jasnije prikažemo i objasnimo *zašto se korupcija javlja i kako se odvija u policiji u Srbiji*. Fenomenu korupcije najčešće se pristupa senzacionalistički i površno ili pak teorijski i akademski, što nije prijemčivo široj javnosti. S druge strane, studije slučajeva analiziraju kompleksne fenomene u jednom konkretnom slučaju, koji detaljno pretresaju i prikazuju jednostavnim rečnikom, te su zato pogodne za predstavljanje složenih sadržaja široj javnosti. Ukoliko građani bolje razumeju problem, kao i to na koji način ih on, bilo neposredno bilo posredno, pogađa, veća je verovatnoća da će se i oni uključiti u njegovo rešavanje. Otud ovom knjigom takođe želimo da *podstaknemo građane da se aktivnije uključe u prevenciju i borbu protiv korupcije u policiji.* Konačno, izradom studija slučaja lokalne organizacije civilnog društva pokazuju da *su kredibilni akter u bavljenju ovim fenomenom,* te da u prevenciji i borbi protiv korupcije u policiji mogu biti partner ne samo drugim organizacijama civilnog društva i medijima već, što je još važnije, i nacionalnim i lokalnim državnim organima, poput (lokalne) policije i lokalne samouprave.

Urednik

KAD POLICIJA RADI ZA KRIMINALCE

Dejan Škorić, Resurs centar Majdanpek

Ne mogavši više da trpe postojanje veza policije i kriminalaca, dva policajca iz policijske stanice u Majdanpeku otišla su juna 2007. u Odeljenje za zaštitu zakonitosti u radu u Beogradu da bi izneli probleme u radu policijske uprave Bor. Oni su optužili komandira svoje policijske stanice Aleksandra Đorđevića da je u sprezi i u prijateljskim odnosima sa licima iz kriminogene sredine i da su međuljudski odnosi u stanici zbog toga urušeni. Naveli su i konkretan primer, odnosno slučaju kada je on zaštitio vlasnika jednog lokala u Majdanpeku. Prilikom legitimisanja jednog lica u tom lokalu, koje nije imalo isprave kod sebe, Đorđević je naredio da se patrola povuče sa intervencije. Po rečima ovih službenika, jednom od policajaca je od vlasnika tog lokala stigao SMS sledećeg sadržaja: „Gavra nas opet maltretira." Poruka je zapravo bila namenjena komandiru policijske stanice, a stigla je greškom tom policajcu sa nadimkom Gavra. Tokom fokus grupe, policajci iz Majdanpeka označili su vlasnika kao neformalnog šefa kriminalne grupe u Majdanpeku, koji ima istoriju krivičnih dela.

Prema izjavi policajaca, ovakve situacije su vrlo česte i mnogi kriminalci iz Majdanpeka uživaju zaštitu komandira Đorđevića, a protiv policajaca podnose pritužbe i predstavke.

S obzirom na nizak stepen zaštite uzbunjivača u našoj zemlji, bilo je očekivano da će doći do mobinga, kočenja napredovanja itd., ali ne i da će doći do ovoga. Naime, zapisnik koji je sastavaljen dok su oni davali izjave, dat je licima koja su optužena, kako starešinama, tako i kriminalcima! Nakon toga, pored svih drugih problema koje nosi kršenje „zaveta ćutanja", ovi službenici morali su izaći na kraj i sa pretnjama osuđivanih lica. Paradoksalno, protiv jednog od policajaca podnete su privatne krivične prijave zbog klevete, a kao dokaz je korišćen zapisnik izjave Odeljenju za zaštitu zakonitosti u radu, inače poverljivi dokument. Jednu prijavu podneo je Đorđević, a drugu vlasnik lokala. Pisao ih je isti advokat i podnete su istog dana.

Korupcija, reketiranje i političke veze

Protiv doskorašnjeg načelnika policijske uprave (PU) Zaječar Ivice Ivanovića podneta je krivična prijava za zloupotrebu službenog položaja, dok je na njegovo mesto postavljen Goran Tomić, koji je u medijima povezivan sa iznuđivanjem novca od zelenaša.

U Boru je, kako navode mediji, načelnik PU Boško Radičević, inače zet Branka Ružića iz SPS-a, mimo propisanih procedura zaposlio svog sina u svojoj upravi. Takođe, Vladimir Lakićević, šef odseka za strance u PU Bor, uhapšen je zbog iznude, a prethodno je važio za jednog od kandidata za direktora policije.

Prema rečima policijskih službenika iz Majdanpeka, nikad nije došlo do istrage povodom ovog pitanja, dok su krivične prijave za klevetu povučene nakon što je od optuženih zatraženo da kažu ko im je dao te poverljive zapisnike. Nakon toga, više niko nije pokretao to kako su za potrebe privatne tužbe došli do dokumenta koji je službena tajna.

Curi na sve strane

Međutim, ovo nije izolovani slučaj curenja informacija iz policije u Majdanpeku. Tokom rada fokus grupe pripadnici PU Bor izneli su još neke primere curenja informacija iz te uprave:

— *slučaj USB memorije:* jedan policijski službenik je svom prijatelju na USB snimio par filmova. Međutim, na toj USB memoriji nalazio se i zapisnik sa operativnim podacima, koje je izneo policijski saradnik, a koje su se odnosile na lokalnog dilera narkotika. Ubrzo je „ceo grad" imao ovaj zapisnik, a doušnik je prestao da dostavlja informacije. Zbog ovoga niko nije odgovarao.

Izvor: Thomas Saur, Isomedien

— *slučaj lične karte:* tajno je planirana zajednička racija policajaca iz Bora i Majdanpeka koja je trebalo da bude obavljena u jednom noćnom klubu u Majdanpeku. Međutim, vlasnik lokala je nekako saznao za to i obavestio je sve goste, tako da je racija bila bez rezultata.

— *slučaj „sastanak":* komandir stanice je sazvao sastanak sa svim inspektorima i još nekim policijskim službenicima, na kom je raspravljano o tome kako da se suzbije kriminalitet u gradu. Međutim, pola sata posle sastanka jednom od policijskih službenika, koji je bio na sasatanku i predložio konkretne mere, na ulici je prišlo lice koje je spominjano na sastanku u kontekstu kriminogenih radnji i pitalo ga „da li može sam da se bori protiv njega i zašto ih ne ostavi na miru". Ni povodom ovog slučaja curenja informacija nije nikada pokrenut postupak.

Zbog čega cure informacije?

Problem curenja informacija je star koliko i sama policija, a njegova učestalost i izvesnost nekažnjavanja počinilaca uvećana je u visokokorumpiranim zemljama poput Srbije. U izveštaju organizacije „Transparensi internešenel" stoji da Srbija prema indeksu percepcije korupcije zauzima 72 mesto od 177 zemalja. Sve zemlje bivše SFRJ, izuzev Bosne i Hercegovine, bolje su rangirane. Da bi bilo sprečeno „curenje" informacija iz policije, formulisani su različiti kodeksi i zakonski članovi, kako na nivou UN, tako i u našem Zakonu o policiji. Oni nalažu da se poverljive informacije moraju čuvati radi zaštite bezbednosti i slobode lica koje je dalo obaveštenje, kao i da se mogu odati samo ako je to u interesu pravde ili obavljanja dužnosti. U MUP-u Srbije za ovu svrhu postoje tri odeljenja: Odeljenje za zaštitu zakonitosti u radu, Sektor unutrašnje kontrole policije i Odsek za kontrolu zakonitosti u Žandarmeriji.

Međutim, nasuprot regulativi i propisima, u policiji ovaj problem i dalje postoji, a istraživanjem koje je sprovedeno utvrđeno je nekoliko glavnih razloga zbog kojih dolazi do curenja informacija iz policije:

— *niska primanja pripadnika policije* – prodavanjem poverljivih informacija, pripadnici policije pokušavaju da niska primanja nadomeste uzimanjem mita. Iako su u Srbiji policajci plaćeniji od lekara ili, recimo, od pripadnika Vojske Srbije, njihova prosečna godišnja mesečna zarada od oko 500 evra daleko zaostaje za platama njihovih kolega u zemljama sa malim indeksom korupcije (primera radi u Britaniji policajac mesečno zarađuje oko 37.000 evra, u Danskoj oko 24.000 evra). Ovo je označeno kao problem i u Strateško obaveštajnoj proceni korupcije u policiji, koju je sačinio Sektor unutrašnje kontrole policije. Inače, prema istraživanju javnog mnjenja

koje je sproveo BCBP, svaki četvrti građanin niska primanja policajaca navodi kao uzrok pojave korupcije.

— *poremećen sistem vrednosti u društvu* – mladi policajci nisu mogli ostati imuni na opšte promene u društvu izazvane tranzicijom, ratovima i stvaranjem klime u kojoj kriminalci postaju idoli mladih. Poznata je fotografija kadeta iz Sremske Kamenice, koji poziraju sa službenim naoružanjem oponašajući kriminalce.

— *ljudski resursi* – na negativnu selekciju ljudi koji obavljaju policijski posao utiče korupcija prilikom zapošljavanja pripadnika policije. Tako se u službu primaju ljudi koji nisu kvalifikovani za ovaj posao ili koji su nekome ostali dužni uslugu, te svoj posao ne mogu savesno da obavljaju. Takođe, nije donet akt kojim bi se sprečio dopunski rad policajaca koji može predstavljati sukob interesa. Na primer, policajac radi kao obezbeđenje u lokalu nekog kriminalca, kog bi sutra po službenoj dužnosti trebalo da „obrađuju".

— *ne postoji zaštita uzbunjivača* – ovaj problem je u policiji uvećan postojanjem „zaveta ćutanja". Prema Strateško obaveštajnoj proceni korupcije u policiji, koju je sačinio Sektor unutrašnje kontrole policije, čak 75% policajaca ne preduzima ništa ukoliko sazna za neke koruptivne radnje svojih kolega.

Curenje informacija iz policije ostavlja teške posledice po rad policije, među kojima su: rušenje dugotrajnih istraga, skrivanje kriminalaca od hapšenja, ugrožavanje sigurnosti zaštićenih svedoka, kao i pripadnika MUP-a, zaposlenih u sudstvu ili tužilaštvu, obeshrabrivanje uzbunjivača. To konačno vodi ka gubljenju poverenja građana u MUP. Zato je važno pod hitno otpočeti rešavanje ovog problema.

Izvor: Imago / mm images / Peoplestock

POLICAJCI SE VOZE BESPLATNO, A NAPLAĆUJU TROŠAK PREVOZA[1]

Sonja Gočanin, Pištaljka, Beograd

Više od 90 prevoznika koji saobraćaju na međugradskim linijama zbog straha od odmazde policije ne traže kartu pripadnicima MUP-a iako se policijskim službenicima iz budžeta isplaćuje novac za putne troškove dolaska i odlaska sa posla, saznaje Pištaljka.

To da li pripadnici MUP-a zaista troše novac iz budžeta na prevoz niko ne kontroliše, jer policajci nemaju obavezu da pravdaju karte prilikom naplate putnih troškova. Tako se dešava da policajcima koji na posao putuju iz udaljenijih mesta putni troškovi prevazilaze redovna primanja. Međutim, ni posle višemesečnih pokušaja Pištaljka od Ministarstva unutrašnjih poslova nije dobila zvaničnu informaciju o tome koliko građani Srbije godišnje plaćaju putne troškove pripadnicima MUP-a koji koriste međugradski prevoz za dolazak i odlazak sa posla. Ukupan iznos koji je država Srbija 2013. godine izdvojila za naknadu troškova pripadnicima MUP-a, za sve vrste prevoza, iznosi oko 14 miliona evra.

Kako bi naplatili putne troškove, policijski službenici svakog meseca popunjavaju izjavu u kojoj navode mesto iz kog putuju na posao, ime prevoznika, i predaju fotokopiju lične karte. Međutim, prema važećem pravilniku, oni nemaju obavezu da donose pojedinačne karte na pravdanje, niti MUP ima ugovore sa prevoznicima kako bi novac za putne troškove bio direktno uplaćivan. Ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić potpisao je 2011. godine Pravilnik o uslovima za ostvarivanje prava na naplatu troškova prevoza zaposlenih u MUP-u. On je i dalje na snazi, ali je veoma fleksibilan. Prema tom pravilniku, zaposleni može da odluči da li će mu Ministarstvo pribaviti mesečnu pretplatnu kartu ili će mu isplatiti njenu novčanu protivvrednost. „Ukoliko nijedan prevoznik ne izdaje mesečnu pretplatnu kartu za određenu relaciju, Ministarstvo pribavlja cenu pojedinačnih karata i zaposlenima isplaćuje protivvrednost istih", navodi se u pravilniku, pri čemu nije predviđen nikakav mehanizam kontrole toga da li je autobuska karta zaista plaćena.

Predsednik udruženja prevoznika „Srbijatransport" Goran Aleksić kaže da to udruženje čine 92 međugradska prevoznika i da pripadnici MUP-a „po pravilu" ne plaćaju kartu prevozniku, već umesto nje pokazuju policijsku značku. Ni sam predsednik udruženja nije bio siguran po kom osnovu policajci mogu da zahtevaju besplatan prevoz, ali im prevoznici ipak tolerišu neplaćanje, plašeći se da će im se policija u suprotnom „svetiti".

Pripadnik MUP-a može da se posluži tuđim saobraćajnim sredstvom jedino prema članu 66 Zakona o policiji, i to „radi hvatanja učinioca krivičnog dela koji se neposredno goni ili radi prevoženja u najbližu zdravstvenu ustanovu povređenog lica". Čak i u tim slučajevima, zakon predviđa da vlasnik prevoznog sredstva kojim se posluži policijski službenik „ima pravo na naknadu troškova i štete prouzrokovane njihovom upotrebom". I pored toga što ovaj član zakona ne omogućava besplatan prevoz pripadnicima MUP-a u svim okolnostima, problem je, kako navodi predsednik „Srbijatransporta" Aleksić, u tome što prevoznici ne mogu da utvrđuju „da li je policajac na dužnosti ili nije", pa tolerišu to da se policijski službenici svakodnevno besplatno voze sa posla i na posao. Prevoznici ne žele „probleme sa policijom", pa ne prigovaraju čak ni onda kada gotovo polovinu sedišta u autobusu svakodnevno popunjavaju pripadnici MUP-a koji nisu platili kartu, dodaje Aleksić.

1 Ovaj tekst nastao je u okviru projekta Mladi novinari u borbi protiv korupcije, koji preko Agencije za borbu protiv korupcije finansira Program Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP). Mišljenje i stavovi u ovom članku ne moraju neophodno predstavljati mišljenja i stavove Agencije za borbu protiv korupcije i UNDP-a. Tekst je izvorno objavljen na portalu Pištaljke.

Izvor: Autobus 96, navijači i policija, Oliver Bunić

Jedini prevoznik koji se oglasio povodom ovog problema jeste preduzeće „Niš ekspres“. Predstavnici ovog preduzeća su još u decembru 2010. najavili pooštravanje kontrole u lokalnom i međugradskom prevozu. Njoj podležu i pripadnici MUP-a koji su se, kako su prenele Južne vesti, „do sada vozili besplatno”. Predstavnici preduzeća „Niš ekspres“ ipak nisu želeli da odgovore na pitanja Pištaljke zbog čega je to preduzeće pripadnicima MUP-a tolerisalo neplaćanje karata i da li je preduzeće trpelo neke posledice zbog pomenute odluke o pojačanju kontrole.

Više od dva meseca MUP Srbije odbija da Pištaljci pruži informaciju o iznosu koji se godišnje utroši na putne troškove policijskih službenika koji koriste međugradski prevoz, sa obrazloženjem da je ta informacija „već dostupna javnosti”. Međutim, javnosti je dostupna informacija da je država Srbija u 2013. godini za ukupne naknade troškova zaposlenih u MUP-u izdvojila 1.587.690.000 dinara ili oko 14 miliona evra. Na primedbu Pištaljke da to nije konkretna suma koja se odnosi na međugradski prevoz, službenica ovlašćena za pristup informacijama od javnog značaja u MUP-u Jelisavka Todić rekla je da je tražena informacija „sadržana” u pomenutoj cifri od 14 miliona evra.

Prema informacijama koje je Pištaljka dobila od MUP-a, u periodu od 2008. do 2012. godine, podnete su krivične prijave protiv 79 policijskih službenika „zbog neosnovane naplate troškova prevoza pomoću falsifikovane dokumentacije”. U MUP-u objašnjavaju da se izbegavanje plaćanja autobuske karte pripadnika MUP-a podvodi pod krivično delo „prevare u službi” ili pod krivično delo „falsifikovanja isprave”. Precizna evidencija o tome koliko je prijava podneto protiv policajaca koji su zloupotrebili svoj položaj da bi izbegli plaćanje međugradskog prevoza ne postoji, tvrde u MUP-u.

Goran Radovanović iz Nezavisnog policijskog sindikata Srbije kaže da mesečni putni troškovi policijskog službenika koji, na primer, putuje iz Niša u Beograd mogu biti veći od njegove plate. „Ako policajac ima platu 40 hiljada, njegovi putni troškovi prelaze 50 hiljada dinara“, tvrdi Radovanović. On kaže da je sistem neuređen i kada je reč o isplati putnih troškova koji, umesto da se uplaćuju unapred za tekući mesec, kako se nalaže u Pravilniku o uslovima za ostvarivanje prava na naplatu troškova prevoza, „kasne bar 3 meseca”.

Putni troškovi su, prema rečima Dragana Žebeljana iz Sindikata srpske policije, počeli da se isplaćuju pripadnicima MUP-a tek pre „dve ili tri godine”, a do tada nije bilo naknade, „jer se policija pridržavala pravila iz doba komunizma po kome policajci ne plaćaju prevoz”.

„Danas, međutim, postoje privatni prevoznici i oni posluju po tržišnim principima, pa taj model više nije moguć“, dodaje on. Žebeljan kao rešenje predlaže novi pravilnik o putnim troškovima koji je u pripremi, a kojim se predviđa „preraspodela policajaca tako da se oni vrate u svoja mesta umesto da svakoga dana putuju u Beograd na posao”.

Izvor: RTS

Postoji pravna praznina koja se zloupotrebljava, priznaje načelnik Sektora za unutrašnju kontrolu MUP-a Miloš Oparnica, i to se mora rešiti „dobrim pravilnikom o naknadi putnih troškova“. „Pravdanje karata nije idealno rešenje jer policajac, takođe, može uzeti kartu drugog putnika u autobusu i pravdati je kao svoju“, navodi on. Kao jedno od mogućih rešenja, Oparnica navodi mogućnost iznajmljivanja stana policajcima čije je mesto boravišta daleko „jer je nekima iznos putnih troškova veći od 250 evra, što bi bila kirija za stan u Beogradu“. Drugo rešenje bilo bi da se „kao u drugim državama, policajcima jednostavno zakonski omogući da besplatno koriste međugradski prevoz“, kaže Oparnica. Prema njegovim rečima, to je omogućeno u Rumuniji i Mađarskoj.

KORUMPIRANOM POLICAJCU SAMO USLOVNA KAZNA

Jovana Strahinić, Južne vesti, Niš

Policajcu koji je svojim (ne)činjenjem svesno pomogao izvršiocu krivičnog dela, a time i sam prekršio zakon, dosuđena je najblaža moguća kazna za izvršeno krivično delo. Pritom, za tešku povredu službene dužnosti ovaj policajac nikada nije odgovarao, što je u suprotnosti sa Zakonom o policiji.

Nakon saobraćajne nesreće u kojoj je poginuo pešak, policajac Jovica Cekić je, zajedno sa kolegom Sašom Cvetanovićem, vršio uviđaj na licu mesta. Tom prilikom je, kako je kasnije utvrđeno, u zapisnik uneo niz neistinitih podataka, čime je načinio krivično delo falsifikovanja službene isprave.

Čineći takvu povredu službene dužnosti, on je prekršio zakon i profesionalni i etički kodeks policije.

Međutim, tek dve godine nakon nesreće, Okružno javno tužilaštvo podiglo je protiv Cekića optužnicu za krivično delo falsifikovanja službene isprave, za koje je propisana kazna od tri meseca do pet godina zatvora.

Tokom sudskog postupka utvrđeno je da je Cekić svesno zanemario protokol o vršenju uviđaja, kao i da je u zapisnik uneo netačan podatak o mestu nesreće, tragovima kočenja i stanju kolovoza. Utvrđeno je da je netačna bila i tvrdnja da je nakon nesreće izvršeno alkotestiranje i da je alkometar pokazao nula promila alkohola u krvi vozača. U obrazloženju presude se navodi:

Nevršenjem službene dužnosti, pribavljanjem koristi drugom i nanošenjem štete trećem licu Cekić se, zapravo, „kvalifikovao" za optužnicu po članu 359 Krivičnog zakonika – zloupotreba službenog položaja, za koje je propisana zatvorska kazna od šest meseci do pet godina.

„Sud je utvrdio da je okrivljeni izvršio ovu radnju krivičnog dela za koje je optužen, jer je svesno u zapisnik o uviđaju saobraćajne nezgode od 29. 05. 2006. uneo podatak da je Ljubisavljević Dejan alkotestiran, iako taj podatak nije bio tačan, a pritom je znao da on može biti od bitnog uticaja na utvrđivanje činjeničnog stanja vezanog za saobraćajnu nezgodu i od uticaja na odgovornost učesnika saobraćajne nezgode. Stoga je ovu radnju preduzeo sa umišljajem."

Sud je Jovici Cekiću izrekao najblažu propisanu zatvorsku kaznu u trajanju od tri meseca, a zatim mu je, na osnovu odredbe 64, 65 i 66 KZ, izrekao uslovnu osudu u trajanju od dve godine. Pri tome je, čini se, sud prenebregao elemente za izricanje uslovne osude:

„Pri odlučivanju da li će izreći uslovnu osudu sud će, vodeći računa o svrsi uslovne osude, posebno uzeti u obzir ličnost učinioca, njegov raniji život, njegovo ponašanje posle izvršenog krivičnog dela, stepen krivice i druge okolnosti pod kojima je delo učinjeno."

Na suđenju, međutim, nije bilo reči o motivu policajca da krivotvori zapisnik i na taj način pomogne počiniocu krivičnog dela. Nije se govorilo ni o službenoj odgovornosti Jovice Cekića, a on, ni u jednom trenutku, uprkos dokazima, nije promenio svoje tvrdnje.

Za falsifikovanje službene isprave najčešće uslovna osuda

Tokom 2012. godine, po optužnicama za ovo delo doneto je ukupno 47 presuda, od toga 27 osuđujućih, deset oslobađajućih i deset odbijajućih presuda (npr. presude odbačene tokom postupka zbog nedostatka dokaza). U sedamdeset posto slučajeva počiniocima ovog krivičnog dela izrečena je uslovna osuda.

Ruka ruku mije

Iako je Zakonom na to bio obavezan, kolega Jovice Cekića, koji je sa njim vršio uviđaj, ne samo da nije prijavio nepravilnosti, već je neistinite tvrdnje svog kolege podržao i na sudu. Uprkos navodima svedoka i veštačenju stručnjaka Zavoda za mere i dragocene metale, u kome se navodi da je alkometar ispravan i da na dan nesreće nije beležio rezultate, Cekić i Cvetanović tvrdili su suprotno. Nijedan od policajaca za to nije odgovarao.

Izvor: webstockpro.com

Prema istraživanju MUP-a (Strateška obaveštajna procena korupcije 2012) više od 75 posto policijskih službenika ne preduzima ništa nakon saznanja da su njihove kolege učestvovale u korupciji.

Zatvorenost sistema, neefikasnost unutrašnje i nedostatak spoljašnje kontrole, kao i nepoštovanje propisanih etičkih standarda i standarda profesije, dodatno pogoduju korupciji i drugim zloupotrebama u okviru sistema.

Poseban problem predstavlja činjenica da još uvek ne postoji sveobuhvatni pravni okvir kojim se štite uzbunjivači, odnosno lica koja prijavljuju korupciju. Na ovaj problem ukazala je i Evropska komisija u svom izveštaju za 2013.

Nedisciplina za primer

Nakon okončanja sudskog postupka krajem avgusta 2010. godine, protiv Cekića, kao i protiv Saše Cvetanovića, nije pokrenut disciplinski postupak. Cekić je na osnovu pritužbe trećeg lica kažnjen zbog lakše povrede službene dužnosti smanjenjem jedne mesečne plate za 20%, dok za tešku povredu službene dužnosti nikada nije odgovarao.

„Ako za učinjenu povredu službene dužnosti sazna policijski službenik, dužan je da saznanja o tome, u pismenom obliku dostavi bez odlaganja i neposredno nadređenom službeniku" – uredba o disciplinskoj odgovornosti u MUP-u, član 4.

Policajac Jovica Cekić i danas radi kao saobraćajni policajac na vršenju uviđaja.

Međutim, ovo je u suprotnosti sa Zakonom u policiji jer se u njegovom članu 157, stavu 8 teškom povredom službene dužnosti smatra i pravosnažna osuda na kaznu zatvora manju od šest meseci ili osuda na drugu krivičnu sankciju za krivično delo koje ga čini nedostojnim vršenja službe.

Mere koje se mogu preduzeti za tešku povredu službene dužnosti su:

1. smanjenje od 20 do 40% mesečne plate (najduže tri meseca);
2. zaustavljanje u napredovanju u službi;
3. raspoređivanje na drugo radno mesto (najduže dve godine);
4. otkaz.

Postupak rešavanja pritužbi

Postupak rešavanja pritužbi na rad policajaca propisan je Pravilnikom ministarstva unutrašljih poslova. U prvom stepenu odluku donosi nadređeni oficir lica na čiji se rad pritužba odnosi. U drugostepenom postupku, ukoliko do njega dođe, odluku donosi komisija. U njoj se nalazi oficir koji je vodio postupak, predstavnik unutrašnje kontrole i treće lice. Pravosnažna odluka i ovde se donosi većinskim glasanjem.

Ukoliko se oceni da je pritužba osnovana, protiv lica koje je izvršilo povredu pokreće se disciplinski postupak. Tokom postupka nadređeni oficir, ili lice koje je za to određeno, procenjuje dokaze i izriče disciplinsku meru. Postupak može biti pokrenut i inicijativom disciplinskog starešine, tj. nadređenog oficira.

Ovaj konkretni slučaj ukazuje na postojanje problema sistemske prirode. Naime, u zvaničnom izveštaju Ministarstva o rešavanju pritužbi na rad pripadnika ministarstva unutrašnjih poslova stoji da je u prvih šest meseci ove godine podneto 989 pritužbi.

U prvostepenom postupku, pred rukovodiocem organizacione jedinice, okončano je više od 50% pritužbi. U 90% slučajeva nisu utvrđeni propusti u radu službenika.[1] U postupku pred komisijom razmatrano je 216 pritužbi. U 86% slučajeva nisu utvrđeni propusti u radu službenika. Ukupna statistika pokazuje da je u svega 8% slučajeva utvrđen propust u radu, dok je nešto više od 20% postupaka zaključeno i pre razmatranja pritužbe.

1 Statistiku iz izveštaja MUP o rešavanju pritužbi na rad pripadnika MUP videti na: https://www.thinglink.com/scene/457106971674279937

KRIV DOK SE NE DOKAŽE SUPROTNO

Nenad Miljković, Info centar Brus

Miroljub Milićević, radnik policijske stanice Brus, optužen je 2002. godine da je primio mito u visini od dvedeset nemačkih maraka. Ovo je bio prvi prijavljeni slučaj korupcije u kontrolnom punktu Mramor, u kom je radio Milićević. Odmah po krivičnoj prijavi, aktiviran je tadašnji član 45 Zakona o unutrašnjim poslovima i Milićević je, umesto suspenzije, dobio otkaz. Nakon sudskog procesa, koji je vođen pod sumnjivim okolnostima, i odluke Vrhovnog suda koja ga oslobađa krivice, Milićević ni posle devet godina nije vraćen na posao. Da napomenemo, po tadašnjem članu 45 Zakona o unutrašnjim poslovima diskreciono pravo starešine je da odluči da li će suspendovati ili otpustiti radnika i da li će ga nakon završenog krivičnog postupka vratiti na posao. Takođe, dok je vođen krivični postupak protiv Milićevića, član 45 suspendovan je zbog neustavnosti, a potom i potpuno zamenjen novim Zakonom o policiji 2005. godine kada je suđenje Milićeviću potpuno okončano.

Miroljub Milićević je otac dvoje dece, sada studenata. Nesumnjivo je da je ovaj slučaj ostavio teške posledice na njegov privatni život. Tokom trajanja sudskih procesa Milićević se razveo i nalazi se u teškoj finansijskoj situaciji jer je i dalje nezaposlen.

Kontrola saobraćaja prema Kosovu i Metohiji, kao i u suprotnom pravcu, obavlja se na kontrolnim punktovima u okviru administrativne linije prema Kosovu i Metohiji. Ovu administrativnu liniju čuvaju i pripadnici vojske i pripadnici policije. Na teritoriji opštine Brus postoji više kontrolnih punktova, na kojima je kontrolisan saobraćaj kako bi se sprečio mogući šverc raznih roba (od cigareta i alkohola pa do narkotika itd.). Konkretno, na punktu u Brusu, u mestu Mramor uvek su bila tri policajca iz različitih policijskih stanica – jedan iz policijske stanice Brus, drugi iz policijske stanice Aleksandrovac i treći iz policijske stanice Kruševac.

Radnik policijske stanice Brus Miroljub Milićević obavljao je do 2002. godine svoj posao, obaveze i zadatke u skladu sa pravilima službe. Bez mrlje u karijeri, Milićević je ubrzo postao žrtva, čini se, zavere pokrenute protiv njega.

Udes kod Igroša i potera za džipom

Dva slučaja hapšenja od ključne su važnosti kada je reč o prijavi korupcije podnetoj protiv Milićevića. Prvi se odnosi na intervenciju kod Igroša. Naime, pri standardnoj proveri saobraćaja na području sela Igroš vozilo koje su Milićević i njegov kolega pokušali da zaustave nije se zaustavilo na njihov znak. Tom prilikom vozilo je udarilo u policijsko vozilo, koje je bilo uništeno od siline udarca. Policajci su priveli vozača i iz vozila zaplenili cigarete. Pokrenut je krivični postupak protiv vozača i prilikom suđenja nije bilo nikakvih primedbi niti nepravilnosti. Milićević i njegov kolega su se u postupku suđenja pojavili u svojstvu svedoka i tom prilikom nije bilo nepravilnosti. Drugi slučaj odnosi se na poteru po prijavi kolege Miroljuba Milićevića. Nakon što je zbog osnovane sumnje njegov kolega prijavio vozilo (džip), Miroljub Milićević je dobio naređenje da se priključi poteri. Džip koji su našli nedaleko od Mramora bio je napušten, cigarete su bile razbacane po putu, a vozač je pobegao u nepoznatom pravcu. Vozač je kasnije uhapšen i osuđen.

Interesatno je da je samo par dana nakon što su zaplenjeni džip i cigarete protiv Miroljuba Milićevića podneta krivična prijava. Krivičnu prijavu su podneli optuženi u slučaju koji se dogodio kod Igroša, i to za primanje mita u visini od dvadeset nemačkih maraka. Pored Milićevića, optužena su i dvojica njegovih kolega – Žika Miletić, po čijoj prijavi je praćen džip, i Saša Milosavljević, koji je učestvovao u hapšenju kod sela Igroš. Okolnosti pod kojima je podnesena krivična prijava, kao i motiv veoma su diskutabilni. Naime, tokom hapšenja i vođenja prvostepenog postupka optuženi za šverc ni u jednom trenutku nije spomenuo da je dao mito. Sumnjivo je i to što se ne seća kada je i gde dao novac, niti je bio u stanju da identifikuje policajce za koje tvrdi da su bili prisutni kada je dao mito Milićeviću.

Zakon ili nešto drugo?

Nakon vođenja prvostepenog postupka i postupka pred Vrhovnim sudom Miroljub Milićević je oslobođen optužbi za primanje mita. Uz to, dobio je skromnu nadoknadu za četiri dana provedena u pritvoru, što mu nije moglo nadomestiti nematerijalnu štetu koja je bila direktna posledica ovog slučaja. Bez obzira na to što ih je Vrhovni sud proglasio nevinim, Milićevića i njegove kolege ne vraćaju na posao. Sporni član zakona je prestao da važi, oni su oslobođeni optužbi za korupciju, pa se postavlja pitanje čija je zapravo volja da se ovakvo stanje nastavi.

ŽANDARMERIJA: JEDINICA ZA KRIMINALNE OPERACIJE?

Milan Stefanović, PROTECTA, Niš

Incidenti i kriminalne radnje za koje su osumnjičeni i optuženi pripadnici Žandarmerije Srbije poprimaju razmere epidemije. Tokom prethodne dve godine incidenti obuhvataju širok dijapazon neetičkih i nelegalnih delatnosti, počev od proste bahatosti, preko zloupotreba ovlašćenja, pa do pljački, ubistva, otmica i iznude. Sva ova dela obično čine pripadnici mafije, a ne pripadnici elitnih policijskih jedinica. Izjave resornog ministra, direktora policije, političara i komandanata Žandarmerije povodom spornih slučajeva nisu ništa manje problematične – ukazuju na nemoć, te na ozbiljne propuste u selekciji, unutrašnjoj kontroli, analizi psiholoških profila, praćenju rada pripadnika jedinice i odgovornosti komande. Sve činjenice vezane za incidente u Žandarmeriji ukazuju na to da su uzroci problema zapravo sistemski, te da epidemija može zahvatiti i ostale delove policije ukoliko se hitno ne zaustavi.

Ovim tekstom želimo ukratko da predstavimo najteže incidente u koje su bili uključeni pripadnici Žandarmerije kako bi čitaoci stekli uvid u razmere problema u Žandarmeriji. Građani još uvek čekaju ishode ovih slučajeva, ali i zvanične informacije o rezultatima rada Službe unutrašnje kontrole. Sa druge strane, većina procesuiranih pripadnika Žandarmerije i dalje obavlja svoje svakodnevne radne zadatke jer prema zakonu mogu biti otpušteni samo ukoliko budu pravosnažno osuđeni na šest i više meseci zatvora.

Krivična dela za koje su osuđeni ili osumnjičeni pripadnici Žandarmerije

Trenutno u Žandarmeriji ima oko šezdeset pripadnika kojima se sudi ili koji su pod krivičnim istragama, pretkrivičnim postupcima i proverama.[1] Samo je u niškom odredu sedamnaest žandarma osumnjičeno za vršenje krivičnih dela prinude i prisile, zatim za nereagovanje na kršenje zakona ili za direktno učestvovanje u zloupotrebi materijalnih sredstava odreda. Ispod su hronološki, kao i po vrsti, navedena sva krivična dela za koja su osuđeni ili osumnjičeni pripadnici Žandarmerije u prethodne dve godine.

Ubistva i pokušaji ubistva

Od početka 2013. godine šestoro ljudi izgubilo je život zbog incidenata u kojima su učestvovali ili za koje su bili optuženi pripadnici Žandarmerije.

U januaru 2013. godine u centru Niša ubijen je Đ. S. (32) bombom koja je bila postavljena u automobil. Glavni osumnjičeni za ovo delo jesu oficir i žandarm niškog odreda Žandarmerije. Ubijeni Đ. S. je šest dana pre ubistva prijavio optužene SUKP-u zbog zelenašenja.[2]

U julu 2013. godine blizu Jagodine pripadnik kraljevačkog odreda Žandarmerije A. K. (33) ubio je pucnjima u glavu dvojcu mladića (28 i 29 godina), koje je potom i spalio zajedno sa automobilom u kome je zločin počinjen. Razlog za ubistvo bio je dug od 5.000 evra koje je A. K. dugovao jednom od mladića.[3]

1 *B92.* <http://goo.gl/VB7vDy>
2 *Blic.* <http://goo.gl/2sqWaf>
3 *Novosti.* <http://goo.gl/8EbL6U>

Izvor: ZandarmerijaOfficial, http://i1.ytimg.com/vi/5gjreB2cI_E/maxresdefault.jpg

U oktobru 2013. godine pripadnik niškog odreda Žandarmerije S. S. (31) pucao je službenim pištoljem iz kola u pokretu u A. D. (38) jer je vozila propisnom brzinom i nije htela da mu se skloni s puta. Žrtva je, na svu sreću, prošla samo sa lakšim povredama. Okrivljeni žandarm se pravdao da je bio pijan i da nije znao šta radi.[4]

U novembru 2013. godine žandarm A. R. (24) usmrtio je sa tri hica V. N. (24) iz službenog pištolja, a zatim pokušao da pobegne iz zemlje. Razlog za ubistvo bila je svađa zbog novca dobijenog prodajom kokaina, koji je žandarm dugovao pokojnom V. N. Inače, žandarm je za žrtvu V. N. rasturao ovaj narkotik, te obezbeđivao njegove klubove i restorane. Otac okrivljenog takođe je pripadnik niškog odreda Žandarmerije.[5]

U decembru 2013. godine u Paraćinu pripadnik kraljevačkog odreda žandarmerije B. T. (39) kolima je pregazio i usmrtio biciklistu T. S. (64). Alko-testom utvrđeno je da je žandarm imao 2,2 promila alkohola u krvi (potpuna alkoholisanost).[6]

Takođe, u decembru 2013. godine suspendovani pripadnik kraljevačkog odreda Žandarmerije D. T. (29) priveden je kao osumnjičeni za ubistvo B. D. (42) u Užicu. Njihov susret, pri čemu su i jedan i drugi bili pijani i pod dejstvom narkotika, završio se tučom u kojoj je B. D. preminuo od posledica udaraca oklagijom i pesnicama.[7]

Zloupotrebe službenog položaja, nasilničko ponašanje, pretnje, reketiranje

U februaru 2012. godine Dragan Dikić, brat tadašnjeg komandanta Žandarmerije Bratislava Dikića i pripadnik obaveštajnog odeljenja niškog odreda, organizovao je ekipu sastavljenu od četvorice pripadnika jedinice radi obezbeđivanja noćnih klubova. Plaćani su od 30 do 35 evra za noć. Bili su oslobođeni službenih dužnosti i u tu svrhu dozvoljena im je upotreba službenih džipova.[8]

4 *Pravda*. <http://goo.gl/u6LHpW>
5 *Novosti*. <http://goo.gl/fNI9cn>
6 *Blic*. <http://goo.gl/oEfFYH>
7 *Blic*. <http://goo.gl/oEfFYH>
8 *Blic*. <http://goo.gl/Ng2Jiy>

U septembru 2012. godine trideset pripadnika Žandarmerije je tri dana na teritoriji Gamzigradske Banje iskopavalo zemljište na privatnim imanjima u potrazi za zlatom, pod izgovorom da izvode vežbe. Akcijom je na terenu upravljao brat komandanta Žandarmerije Bratislava Dikića, Dragan.[9]

U oktobru 2012. godine, žandarm B. C. uhapšen je nakon što je ispred sokobanjske diskoteke „Stena" pretukao Stefana Radovanovića (26) i njegovog prijatelja Nikolu G. (29).[10]

U novembru 2012. godine Dragan Dikić, brat tadašnjeg komandanta Žandarmerije i pripadnik obaveštajnog odeljenja niškog odreda, umešao se u svađu između vlasnika i menadžera niškog kluba „Proces". Menadžer Mitar Simović dugovao je vlasniku Ivanu Spasiću 200.000 dinara. Dikić je tom prilikom pretio Simoviću da će mu „polomiti i ruke i noge" ukoliko ne bude vratio pare.[11]

U januaru 2013. godine pripadnici SUK-a saslušali su u niškoj policiji grupu pripadnika Žandarmerije zbog sumnje da su vojnom licu iz Niša stavljali pištolj u usta. Ova grupa je kasnije bila obuhvaćena i istragom koju je SUK vodio protiv šire grupe žandarma iz Niša.

U aprilu 2013. godine pripadnik Žandarmerije D. B. (39) optužen je da je bio deo kriminalne grupe sačinjene od devetoro ljudi, koja je od avgusta 2011. godine iznudila od bivšeg fudbalera Nikole Virijevića trideset stanova vrednih 2 miliona evra, 60.000 evra, nekoliko luksuznih automobila i najskuplje mobilne telefone.

U novembru 2013. godine poslanici DSS-a optužili su pripadnike Žandarmerije da su u civilu učestvovali u incidentima prilikom izbora za gradonačelnika Kosovske Mitrovice. Optužen je bivši komandant Žandarmerije i sadašnji pomoćnik ministra policije Bratislav Dikić, koji je posmatračima govorio da bi trebalo da razbiju glasačke kutije, kao i da će im „oni" pomoći u tome.[12]

Izvor: Telegraf

9 *Blic*. <http://goo.gl/IyVrw4>
10 *Novosti*. <http://goo.gl/b3dg6C>
11 *Kurir*. <http://goo.gl/mXG3Gb>
12 *Vesti online*. <http://goo.gl/hnsEUy>

U januaru 2014. godine N. M. (33), pripadnik Žandarmerije i član obezbeđenja bivšeg komandanta ove jedinice Bratislava Dikića, pretukao je u Nišu troje mladih ljudi nakon verbalnog sukoba sa konobarom lokala u kome su se oni nalazili. Nakon incidenta N. M. je pobegao, ali je ubrzo uhapšen.[13]

Trgovina narkoticima, oružjem i lažnim ispravama

U avgustu 2013. godine policija u Šapcu uhapsila je pripadnika Žandarmerije D. P. (29) nakon što je kod njega pronašla osam ručnih bombi i 350 grama plastičnog eksploziva. Akcija je sprovedena nakon dojave da se pripadnik Žandarmerije navodno bavi preprodajom eksploziva i oružja.[14]

U oktobru 2013. godine uhapšeni su zbog iznude vlasnik kluba „Kastelo" iz Prokuplja, koji su obezbeđivali pripadnici Žandarmerije, i njegov saradnik. Naime, oni su od bračnog para zahtevali da ubacuje drogu u garderobu šivenu za tržište Švajcarske. Dogovor sa vlasnikom kluba imali su žandarmi Dragan Dikić i Nenad Maksimović, koji su znali da se u klubu rasturaju narkotici.[15]

U novembru 2013. godine pripadnik Žandarmerije N. N. uhapšen je zbog trgovine drogom. Prilikom hapšenja kod njega je pronađeno sedamnaest kilograma marihuane. Optuženi je od ranije poznat jer je radio kao obezbeđenje borca ultimat fajta Dušana Panjatovića, kome je i odavao informacije o istragama i budućim akcijama MUP-a.[16]

Novembra 2013. godine pripadnik beogradskog odreda Žandarmerije B. R. (31) i referent za upravne poslove u PU Novi Sad M. B. (28) uhapšeni su pod optužbom da su organizovali kriminalnu grupu, koja je prodavala originalne pasoše sa falsifikovanim podacima.[17]

Mobing, ugrožavanje bezbednosti saobraćaja

U decembru 2011. godine prvi čovek niškog odreda Žandarmerije, pukovnik Senad Koštić (49) priveden je zbog optužbi da je seksualno uznemiravao koleginicu T. V. (34). Pukovnik Koštić je disciplinski kažnjen tromesečnim smanjenjem plate za 40%. Odmah potom tražio je premeštaj na mesto savetnika.

Juna 2013. godine pripadnik niškog odreda Žandarmerije M. S. (26) zadržan je u policijskoj stanici nakon što ga je policija zaustavila zbog vožnje u alkoholisanom stanju. Utvrđeno je da je vozio sa 1,46% alkohola u krvi (teška alkoholisanost). Tom prilikom M. S. je vređao policijske službenike i pretio im.[18]

13 *Novosti.* <http://goo.gl/b3dg6C>
14 *Alo.* <http://goo.gl/MzbTA0>
15 *Blic.* <http://goo.gl/oEfFYH>
16 *Kurir.* <http://goo.gl/mXG3Gb>
17 *B92.* <http://goo.gl/B0mBir>
18 *Vesti online.* <http://goo.gl/hnsEUy>

KO BLOKIRA ISTRAGU?

Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, Prokuplje

Na sledećim stranama prikazaćemo dve studije slučaja drastičnog kršenja zakona u Prokuplju, kojima je naneta velika finansijska šteta građanima ovog mesta. Uprkos tome što su činjenično stanje i dokumentacija o zloupotrebama jako dobro poznati policiji, istraga je kasnila, a krivične prijave nisu podnete, niti su odgovorni za kršenje zakona sankcionisani.

Slučaj prvi: Izgradnja regionalne deponije u Prokuplju

Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, član Koalicije za nadzor javnih finansija, došao je u maju 2011. godine do informacija da je Fond za zaštitu životne sredine Republike Srbije građevinskom preduzeću „ALPINE“ A. C. A. krajem 2007. godine platio 81.263.279,70 dinara za izvođenje prve faze radova na izgradnji regionalne sanitarne deponije na lokaciji „Utrine” u opštini Prokuplje. Pri tome, radovi na ovoj lokaciji nikada nisu započeti, niti su sredstva vraćena u budžet Republike Srbije.

Pomenuta sredstva isplaćena su na osnovu ugovora broj 401-00-274/2007-01, koji je 30. 8. 2007. godine zaključio Fond za zaštitu životne sredine Republike Srbije sa Opštinom Prokuplje i Fondom za ekologiju Opštine Prokuplje, kao i na osnovu aneksa pomenutog ugovora broj 401-00-274/1/2007-1, zaključenog 27. 9. 2007. godine. Ugovor je u ime Fonda za zaštitu životne sredine potpisala direktorka mr Željka Jurakić, a u ime Opštine Prokuplje i Fonda za ekologiju opštine Prokuplje Vladimir Jovanović, tadašnji predsednik Opštine Prokuplje, a budući državni sekretar u Ministarstvu životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja, te član predsedništva Demokratske stranke, kao i Goran Mrdaković, bivši direktor Fonda za ekologiju, a budući direktor filijale za Toplički okrug Republičkog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Opština Prokuplje je u skladu sa ugovorom sprovela postupak javne nabavke i kao najpovoljnijeg ponuđača izabrala građevinsko preduzeće „ALPINE” A. C. A. Ugovor o građenju između Opštine Prokuplje i izabranog ponuđača zaključen je 3. 12. 2007. godine, a Fond za zaštitu životne sredine uplatio je 21. 12. 2007. godine izabranom ponuđaču avans u iznosu od 81.263.279,70 dinara, što je u trenutku isplate prema zvaničnom kursu Narodne banke Srbije iznosilo 1.043.252 evra.

Radovi predviđeni ugovorom trebalo je da budu završeni do kraja 2008. godine. U slučaju da ne budu ispunjene ugovorne obaveze, Fond za zaštitu životne sredine imao je pravo da jednostrano raskine ugovor i da od Opštine Prokuplje zahteva da, u roku od 15 dana od dana raskida ugovora, vrati sva uplaćena sredstva, uvećana za zakonsku zateznu kamatu, osim namenski utrošenih sredstava do dana raskida ugovora.

Opština Prokuplje je početkom 2009. godine odustala od izgradnje na ovoj lokaciji, a druga lokacija nije izabrana. Fond za zaštitu životne sredine je 3. 9. 2009. godine obavestio predsednika Opštine Prokuplje da je Evropska unija odustala od sufinansiranja projekta, odnosno od toga da uplati 13.500.000 evra jer se odustalo od prvobitno planirane lokacije za izgradnju deponije.

Radovi predviđenim ugovorom nisu bili ni započeti, a ugovor nije raskinut, niti je ko potraživao novac. U međuvremenu, prema informacijama Topličkog centra za demokratiju i ljudska prava, imovina pojedinih potpisnika ugovora i sa njima povezanih lica drastično se uvećala.

Detalji o ovoj zloupotrebi objavljeni su 31. 5. 2011. i 2. 6. 2011. godine na sajtu Koalicije za nadzor javnih finansija i u gotovo svim elektronskim i štampanim medijima u Republici Srbiji. Dan nakon objavljivanja ovih informacija Opštinsko veće donelo je odluku o raskidu ugovora sa građevinskim

preduzećem „ALPINE“ A. C. A., koju je potvrdila Skupština Opštine Prokuplje na sednici održanoj 8. 6. 2011. godine.

Nakon objavljivanja ovih informacija i pritiska javnosti, građevinsko preduzeće „ALPINE“ A. C. A. vratilo je Fondu za zaštitu životne sredine u tri navrata, 21. 9. 2011, 26. 9. 2011. i 13. 2. 2012. godine, 480.000 evra, dok ostatak novca od oko 550.000 evra do današnjeg dana nije vraćen. Njega će, po svemu sudeći, vratiti građani Prokuplja, a zauzvrat neće dobiti ni odgovor na pitanje u čijim džepovima je novac završio.

Slučaj drugi: Dekontaminacija

Opština Prokuplje je 2009. i 2011. godine zaključila dva ugovora o izvođenju radova demontaže i čišćenja mašinskog dela pogona i građevinskih objekata Akcionarskog društva „Fiaz – u stečaju“ (u daljem tekstu: Fiaz).

Ovo akcionarsko društvo, čija je osnovna delatnost bila izrada azbestnih proizvoda, zaključilo je 22. aprila 2009. godine ugovor o kupoprodaji pokretne i nepokretne imovine sa namačkom kompanijom „LEONI WIRING SYSTEMS SOUTHEAST” (u daljem tekstu: Leoni).

Ugovori o dekontaminaciji zaključeni su na osnovu sporazuma koji su 24. 4. 2009. godine potpisali kompanija Leoni, Opština Prokuplje i Ministarstvo ekonomije i regionalnog razvoja, a kojim se regulišu međusobna prava i obaveze potpisnika sporazuma. Dva dana ranije, odnosno 22. 4. 2009. godine, kompanija Leoni, Opština Prokuplje i Ministarstvo životne sredine zaključili su sporazum kojim se Opština Prokuplje i Ministarstvo životne sredine obavezuju na to da o svom trošku očiste i dekontaminiraju imovinu koju kompanija Leoni stiče na osnovu ugovora o kupoprodaji sa akcionarskim društvom Fiaz.

Prva dekontaminacija trebalo je da bude završena 22. 8. 2009. godine, odnosno četiri meseca od potpisivanja navedenog sporazuma, dok je druga dekontaminacija, odnosno čišćenje drugog pogona Fiaza, realizovana početkom 2011. godine.

Naizgled, ništa neobično. Opština Prokuplje ispunjava svoj deo ugovornih obaveza. Stvari dobijaju drugu dimenziju ukoliko se zna da je oba posla, čija je vrednost oko 700.000 evra, dobila ista firma i da ih je Opština Prokuplje zaključila suprotno načelu obezbeđivanja konkurencije među ponuđačima. Takođe, indikativna je činjenica da ne postoji nijedan dokument iz koga se može videti kako je određena procenjena vrednost navedenih nabavki i koliko one zaista vrede.

Opština Prokuplje je prvi ugovor o izvođenju radova demontaže i čišćenja mašinskog dela pogona i građevinskih objekata Fiaza zaključila 17. 6. 2009. godine sa firmom „Toplica inženjering” iz Prokuplja (matični broj: 56442014). Ova firma vođena je pravno kao preduzetnik. Ugovor čija je vrednost 36.155.000 dinara (nešto više od 387.000 evra) zaključen je neosnovanom primenom pregovaračkog postupka, bez objavljivanja javnog poziva, mada je bilo dovoljno vremena da se nabavka sprovede u otvorenom postupku.

Drugu nabavku Opština Prokuplje sprovela je u otvorenom postupku. Međutim, u javnom pozivu navodi se da zainteresovani ponuđači konkursnu dokumentaciju mogu da preuzmu ukoliko na račun naručioca uplate 50.000 dinara (uplaćena sredstva za konkursnu dokumentaciju se ne vraćaju). Cena otkupa konkursne dokumentacije nije smela biti veća od 1.000 dinara, s obzirom na to da konkursna dokumentacija sadrži 97 strana, a da je članom 31 Zakona o javnim nabavkama (Sl. glasnik RS, br. 116/08) bilo propisano da naručilac može da naplati samo troškove umnožavanja i dostavljanja konkursne dokumentacije. Potencijalnim ponuđačima je to bio dovoljan signal da je izvođač radova unapred bio poznat. Pored toga, konkursnom dokumentacijom je, kao kriterijum za ocenjivanje ponuda, bila određena ekonomski najpovoljnija ponuda. Od sto pondera referentna lista nosila je 25, što je na samom početku davalo prednost ponuđaču sa kojim je bio zaključen prvi ugovor.

U međuvremenu, „preduzetnik" je promenio pravnu formu, pa je 6. 9. 2010. godine osnovano privredno društvo „Toplicagradnja" (matični broj: 20674768), u kome „preduzetnik", prema zvaničnim podacima Agencije za privredne registre, ima vlasnički udeo 100%. Prema saznanjima Topličkog centra za demokratiju i ljudska prava, suvlasnik „Toplicagradnje", koji nije upisan u Agenciji za privredne registre, povezan je sa državnim sekretarom iz Ministarstva životne sredine, koji se pominje u prvom slučaju.

Privredno društvo „Toplicagradnja" bilo je u odsustvu konkurencije jedini ponuđač i dobitnik posla vrednog nešto više od 280.000 evra. Prema podacima Agencije za privredne registre, privredno društvo „Toplicagradnja" ostvarilo je za prva četiri meseca postojanja poslovne prihode od 152.762.000 dinara i neto dobitak od 32.932.000 dinara. Izuzetan „uspeh" za tek osnovano građevinsko preduzeće.

Pored svega navedenog, nije poznato kako je transportovan i gde je uskladišten azbestni otpad, odnosno ne postoje izveštaji naručioca o izvršenom nadzoru, koji dokazuju da su izvedeni radovi obavljeni u skladu sa Zakonom o upravljanju otpadom i Pravilnikom o postupanju sa otpadom koji sadrži azbest.

Zloupotrebe se isplate kad je policija na vašoj strani

Prema informacijama kojima raspolaže Toplički centar za demokratiju i ljudska prava, a koje su dobijene od bivših i sadašnjih radnika Policijske uprave u Prokuplju koji su želeli da ostanu anonimni, u toku 2011. godine, nakon duže opstrukcije, sprovedena je istraga o ovim slučajevima.

Istragom je utvrđeno činjenično stanje, koje jasno ukazuje na to da je u oba slučaja reč o drastičnim kršenjima zakona i teškim finansijskim zloupotrebama. Iako sve činjenice ukazuju na to da je naneta šteta javnim finansijama i da je određenim licima u navedenim poslovima pribavljena protivpravna imovinska korist u iznosu od oko milion evra, u istrazi nisu označena lica za koje postoji osnovana sumnja da su izvršioci krivičnih dela, odnosno nadležnom tužilaštvu nije podneta nijedna krivična prijava.

Polovičan izveštaj, bez detaljne finansijske istrage, nalik nekom laganom kriminalnom štivu, dostavljen je i Upravi kriminalističke policije. S obzirom na to da sudskog epiloga nema, izveštaj o sprovedenim istražnim radnjama najverovatnije u nekoj od mračnih fioka čeka svog „izdavača".

ZAŠTO JE POLICIJA U SRBIJI KORUMPIRANA?

Društvo protiv korupcije, Zrenjanin

Na osnovu uvida u sve češće medijske izveštaje, istraživačke nalaze i optužnice koje se odnose na korupciju u policiji, može se zaključiti da je ona u Srbiji jako rasprostranjena. Među najvažnije uzroke ovakve situacije ubrajaju se postojanje lošeg i netransparentnog sistema zapošljavanja, nepostojanje odgovarajuće obuke i postojanje nejasnog sistema napredovanja policijskog kadra, koji je kombinovan sa lošim starešinama. Na sledećim stranama nastojaćemo da opišemo detaljnije faktore koji generišu korupciju u policiji u Srbiji.

Nepoznati su kriterijumi za napredovanje u policiji

Konkurs za prijem policijskih službenika u policiju nije obavezan, što otvara „široko vrata" subjektivizmu i, samim tim, lošem odabiru budućeg policijskog kadra. Međutim, kada stupe u radni odnos, njihov rad se ocenjuje pozitivnom i negativnom ocenom, a da pri tome ne postoje tačni kriterijumi za praćenje kvaliteta njihovog rada. Rad zaposlenih ocenjuje rukovodilac organizacione jedinice na osnovu subjektivne procene, i to jednom godišnje. Potencijalno, to može dovesti do lošeg upravljanja i do negativne selekcije.

Diskrecija u odlučivanju vodi ka korupciji?

Uvidom u dokumentaciju koju su javnosti predočili mediji, može se videti da je direktor policije Milorad Veljović u kontinuitetu od januara 2011. godine do jula 2013. godine (sa izuzetkom od tri meseca) potpisivao ukaz da se načelniku Beogradske policije Stevanu Bjeliću mesečna plata uveća za 20% zbog izuzetnih ostvarenih rezultata. Nakon svih ovih trogodišnjih nagrađivanja, direktor policije rekao je da ne može tolerisati pokušaj privatizacije i nepotizma beogradske policije, kao i to što su Bjelićevi lični sukobi doveli do ozbiljnih profesionalnih blokada u radu policijske uprave Grada Beograda, pa je zatraži hitno smenjivanje Bjelića.

Starešina iz gradske policije u Zrenjaninu tokom razgovora rekao je: ,,Neposredni starešina u policiji nema procedure ili kriterijume po kojima bi pratio kvalitet rada policijskih službenika." Ne postoji stalna evaluacija rada policijskih službenika. Postoji jedino godišnja ocena koju daje neposredni starešina i koja je vrlo subjektivna. Starešini ne odgovara da najvišu ocenu dobije najbolji kadar jer u njemu vidi konkurenciju, te se tako stvara lanac „poslušnika". Samim tim, stvaraju se prilike za pojavu korupcije i za razne oblike neprofesionalnog ponašanja.

Policajci ne žele da prijave korupciju jer se plaše

Policajci nemaju puno poverenja u svoje pretpostavljene, a zakon ih ne štiti u slučaju da žele da prijave neku kriminalnu radnju ili nepravilnost u radu svojih kolega. Na osnovu Zakona o policiji (čl. 148) policijski službenici mogu biti premešteni u skladu sa svojim radnim sposobnostima, stručnom spremom, zvanjem, odnosno činom, a da pri tome nije potrebno da postoji pisana saglasnost policijskog službenika. Pominje se, međutim, da zahtev za premeštaj mora biti posebno obrazložen. Zbog toga ova odredba može demotivisati i uplašiti policijske službenike, pa će izbegavati da se zamere starešinama čak i onda kada su u pravu, jer bi u tom slučaju mogli biti premešteni na drugo radno mesto ili u drugu organizacionu jedinicu, i to bez svoje saglasnosti.

Izvor: Radio 021

Na osnovu intervjua sa policajcima jasno je da se oni plaše potencijalnog premeštanja i toga što su ona moguća mimo njihove volje. Na pitanje da li bi prijavili kolegu da imaju saznanje da on čini ili da je već učinio krivično delo, jer je to i zakonska obaveza, intervjuisani policajci odgovorili su da je to veoma teško jer „svako svakoga drži u šaci". Ako bi ipak odlučili da prijave kolegu, na pitanje o tome kako bi to učinili i kome bi ga prijavili, ispitanici su odgovorili da policajac može prijaviti kolegu neposrednom starešini, ali da to nosi veliku opasnost jer onaj koji prijavljuje ne može biti siguran kako će starešina na to reagovati.

Na pitanje zašto policajci jednostavno ne prijave krivično delo ili korupciju Sektoru unutrašnje kontrole policije, ispitanici su odgovorili da velika većina policajaca ne poznaje proceduru prosleđivanja prijave unutrašnjoj kontroli, što dodatno onemogućava otkrivanje zloupotreba u policiji.

(Ne)etičko ponašanje policajaca

Povezanost kriminalaca i policije tokom ratova devedesetih godina, kao i učestvovanje policijskih jedinica u ratovima, dovelo je do toga da opadnu moralne norme policijskih službenika i da se kod nekih od njih pojavi bahatost u ponašanju, te da se odaju kriminalu. Čini se da ovi fenomeni nisu nestali u Srbiji tokom proteklih petnaest godina. To veoma dobro ilustruje slučaj policijskih kadeta iz Centra za osnovnu policijsku obuku u Sremskoj Kamenici, koji na jednoj slici poziraju sa pištoljima u rukama, imitirajući kriminalnu bandu. Ovaj slučaj otvara mogućnost postavljanja niza pitanja, a ono najvažnije svakako jeste ko je uzor ovim mladim ljudima, kakvo je obrazovanje u policiji i kakve su njihove starešine.

Javnost misli da loše materijalno stanje policijskih službenika najviše pogoduje pojavi kriminala, korupcije i neprofesionalnosti u policijskim redovima. Međutim, iako može biti povod za razne zloupotrebe, to svakako ne može biti ključni faktor koji omogućava razne zloupotrebe. Da li će se pojedinac baviti nezakonitim radnjama prevashodno zavisi i od toga da li mu sistem kontrole, kao i sistem vrednosti to dozvoljavaju. U Srbiji su, nažalost, institucije kontrole i sistem vrednosti narušeni usled ratova, sankcija i ekonomske krize, a policija se često nalazi izvan društva, zatvorena u svojim krugovima.

O projektu

Objavljivanje publikacije deo je realizacije projekta „A-COP: Civilno društvo protiv korupcije u policiji“. Projekat podržava Delegacija Evropske unije u Republici Srbiji i Kancelarija za saradnju sa civilnim društvom Vlade Republike Srbije. Osnovni cilj projekta je podizanje sposobnosti i umrežavanje organizacija civilnog društva iz Srbije u A-COP grupu radi istraživanja korupcije u policiji i zagovaranja antikorupcijskih mera. Članice A-COP grupe su: Beogradski centar za bezbednosnu politiku (Beograd), Novosadska novinarska škola (Novi Sad), Topli̇čki centar za demokratiju i ljudska prava (Prokuplje), Bečejsko udruženje mladih (Bečej), PROTEKTA (Niš), Resurs centar (Majdanpek), Društvo protiv korupcije (Zrenjanin), Južne vesti (Niš), Inicijativa za društvenu odgovornost (Beograd), Info centar (Brus) i Sizifova posla (Bela Crkva).